

ZENON UCHNAST

Lublin

PSYCHOMETRYCZNE WSKAŹNIKI SAMOAKCEPTACJI

Stosowane obecnie psychometryczne wskaźniki samoakceptacji są najczęściej obliczane z danych *Testu przymiotnikowego* (ACL) Gougha i Heilburna, za pomocą którego można określić tzw. obraz realny i idealny „własnego ja”. Wolińska i Drwal (1987) podają stosowane dotychczas sposoby obliczania poziomu samooceny – samoakceptacji z danych testu ACL. Najczęściej z danych obrazu „ja realnego” uzyskuje się dwa wskaźniki samoakceptacji: jeden w wyniku obliczenia stosunku wyniku uzyskanego w skali Fav (Liczba wybranych przymiotników pozytywnych) do wyników uzyskanych w skali No (Całkowita liczba wybranych przymiotników) (Gough 1960), drugi w wyniku obliczenia stosunku wyników uzyskanych w skali Fav do wyników uzyskanych w skali Unfav (Liczba wybranych przymiotników negatywnych). Trzeci wskaźnik samoakceptacji, wskaźnik D, powstaje w wyniku obliczenia sumy różnic między wynikami uzyskanymi w poszczególnych skalach „ja realnego” i „ja idealnego”.

Niewątpliwie obliczenie trzeciego z podanych wskaźników, wskaźnika D, jest najbardziej pracochłonne i z tych tylko racji może być on czasem pomijany. Wolińska i Drwal (1987 s. 154) usprawiedliwiają tego rodzaju praktykę stwierdzając: „nie ma dowodów, iż wskaźnik D jest w praktyce wyraźnie bardziej wartościowy diagnostycznie niż na przykład wynik skali Fav czy współczynnik phi”. Tymczasem wydaje się, iż koncepcja obliczania poziomu samoakceptacji z danych rozbieżności między profilem „ja realnego” i „ja idealnego” ujmuje te z jej aspektów, których nie ujmują wskaźniki bazujące jedynie na wynikach pozytywnej samooceny. Przekonanie to było podstawowym motywem do przeprowadzenia szczegółowych analiz danych psychometrycznych uzyskanych za pomocą trzech wspomnianych wyżej wskaźników samoakceptacji w prezentowanych poniżej badaniach przy użyciu testu ACL. Analizy te mają na celu nie tylko określenie wartości diagnostycznej poszczególnych wskaźników, ale również są podstawą do zaproponowania nowej formuły obliczania wskaźnika samoakceptacji z danych rozbieżności między profilem „ja realnego” i „ja idealnego”.

I. DOTYCHCZASOWE PRÓBY
POMIARU POZIOMU SAMOAKCEPTACJI I INTERPRETACJI
UZYSKANYCH WYNIKÓW

Pierwsze koncepcje odnośnie do pomiaru samoakceptacji na bazie danych ujmujących obraz „własnego ja” (*self-concept*) powstały wśród współpracowników Rogersa (Rogers, Dymond 1954). Butler i Haigh (1954) opracowali na podstawie wypisów z sesji psychoterapeutycznych zestaw 100 stwierdzeń, za pomocą których – według założeń Stephensona (1953) *q-technique* – osoba badana może określić siebie, szeregując je na skali metrycznej, począwszy od „taki jestem” do „takim nie jestem” lub od „takim chciałbym być” do „takim nie chciałbym być”. Metodę tę nazwano skrótowo *Q-sortem* i wykorzystywano ją do określenia koncepcji „własnego ja” (*self-concept*) oraz „ja idealnego” (*self-ideal*).

Już w początkowym okresie stosowania tej techniki badacze ci zauważyli, że „*self-concept*”, zwany dziś częściej „ja realnym”, jest bardziej podatny na zmiany niż „ja idealne”. Wyniki „ja realnego” (*self-concept*) uzyskane od wielu osób korelowały na poziomie $r = 0.20$, a wyniki „ja idealnego” (*self-ideal*) w tym wypadku na poziomie $r = 0.50$. „Ja idealne”, ich zdaniem, jest bliższe przyjętym w danym społeczeństwie standardom sposobu bycia, podczas gdy „ja realne” jest bardziej zindywidualizowane. Zmiany, jakie zauważyli oni w obrazie „ja idealnego” w procesie psychoterapii były przejawem zmiany orientacji jednostki od „jakim powinienem być” do „jakim chciałbym być”. W związku z czym ukierunkowali oni swe prace na ujmowanie stopnia rozbieżności między „ja realnym” (*self-concept*) a „ja idealnym”, który określali za pomocą współczynnika korelacji. Postawili oni hipotezę, iż w wyniku procesu psychoterapii, która z założenia Rogersa ma prowadzić ku wzrostowi samoakceptacji i samoaktualizacji, wzrasta poziom korelacji, tj. stopień zbieżności (*congruence*) między „ja realnym” i „ja idealnym”. Hipoteza ta została zweryfikowana przez Butlera i Haigha (1954) na podstawie przeprowadzonych przez nich badań za pomocą własnego *Q-sortu* 25-osobowej grupy uczestników psychoterapii i grupy kontrolnej. Grupa osób badanych przed rozpoczęciem programu psychoterapii uzyskała wynik średni współczynnika korelacji między „ja realnym” i „ja idealnym” na poziomie $r = (-0.01)$. Natomiast po zakończeniu psychoterapii wynik średni tegoż współczynnika u tej grupy osób wynosił $r = 0.34$. Tymczasem grupa kontrolna badana w porównywalnym okresie czasu uzyskała wynik średni tegoż współczynnika korelacji na poziomie $r = 0.59$.

Uzyskany w powyższych badaniach wskaźnik wzrostu korelacji między „ja realnym” a „ja idealnym” po przeprowadzonej psychoterapii został zinterpretowany przez Butlera i Haigha jako wskaźnik wzrostu akceptacji dotychczas tłumionych czy odrzucanych doświadczeń, a zatem jako wynik poszerzania się

zakresu doświadczeń i wzrostu ich zwartości jako odnoszących się do „własnego ja”. W późniejszych pracach Rogers (1951; 1961) interpretował tego rodzaju zmiany jako wzrost bezwarunkowej samoakceptacji, tj. gotowości do uświadomienia sobie wszystkiego, co zdarza się doświadczać w danym momencie i stawienia czoła różnym doświadczeniom siebie bez potrzeby racjonalizacji czy tłumienia – tzn. uznania faktu istnienia tego, co się lubi i czego się nie lubi, uznania zarówno swych uczuć wrogości, jak i uczuć serdeczności, uczuć strachu, uczuć odwagi, potrzeby niezależności oraz potrzeby zależności, uznania zmieniających się pragnień i przeżywanych konfliktów i niepewności itd. Po prostu osoba zamiast dążyć ku temu, czym nie jest, jak stwierdza Rogers, zaczyna cenić możliwość bycia tym, kim naprawdę jest zgodnie ze swym doświadczeniem. Każde z ujawniających się doświadczeń traktowane jest wówczas z serdeczną troską i zaufaniem jako znaczące informacje o tym, jak można by skutecznie pokonać trudności w danej sytuacji życiowej. Osoby te nie tylko uznają fakt istnienia własnych uczuć, ale również „czerpią z nich radość [...] mają zaufanie do głębszych warstw swojej natury, [...] znajdują siłę w rozwijaniu swojej własnej niepowtarzalnej indywidualności, [...] kierują się wartościami zdobytymi przez własne doświadczenie” (Rogers 1978). W związku z czym Rogers przyjmuje, iż ta podstawowa wewnętrzna zgodność z własnym doświadczeniem poprzez jego bezwarunkową akceptację jest punktem wyjścia i podstawowym warunkiem rozwoju i skutecznego funkcjonowania wrodzonej tendencji do samoaktualizacji (Uchnast 1976).

Można by nadmienić, iż Maslow (1986 s. 141, 192; 1990 s. 220, 222), odwołując się do danych z analizy idiograficznych opisów sposobu funkcjonowania osób uznanych za tych, którzy spełnili kryteria samoaktualizacji, zwrócił uwagę na wysoki poziom ich samoakceptacji. Samoakceptacja u tychże osób przejawia się:

a) w spontaniczności, prostocie i naturalności w sposobie bycia z uwagi na brak lęku o swoje „własne ja”, o swoje uczucia i impulsy, brak skłonności do sztuczności, jakiejś pozy, stosowania „barwy ochronnej” itp. Zachowanie ich jest nie tylko mniej zahamowane, ale również mniej kontrolowane i zaplanowane;

b) w ujmowaniu siebie i otaczającego świata bez uprzedzeń, patrzeniu nań jak dziecko niewinnymi i nie wymagającymi oczyma, czyli notowaniu i obserwowaniu biegu wypadków, ani dowodząc, że coś powinno być właśnie takie, ani żądając, by było inne;

c) akceptowaniu własnej ludzkiej natury z jej wszystkimi zaletami i brakami bez jakiegось zakłopotania, tj. z tym wszystkim, co indywidualne, wyjątkowe, ale i tym, co odbiega od obrazu idealnego;

d) niekoniecznie w zadowoleniu z siebie; osoby te miewają również poczucie winy (albo wstyd, lęk, smutek, ubolewanie) w związku z obecnymi, ale dającymi się poprawić brakami, nawykami lub wadami;

e) w zaufaniu do własnej głębokiej nieświadomionej natury jako raczej dobrej niż złej, jako istotnego rdzenia osobowego własnej jaźni, które należy darzyć miłością i szacunkiem, gdyż jest źródłem twórczości, sztuki, miłości, zabawy, humoru.

Powyższe (Maslowa) ujęcie samoakceptacji jako jednej z podstawowych właściwości osób aktualizujących się zostało operacyjnie ujęte przez Shostroma przez układ dwu uzupełniających się skal w *Kwestionariuszu samoaktualizacji* (POI): Skali samoakceptacji (Sa) i skali szacunku do siebie (Sr) (Szewczyk, Uchnast 1978).

Wydaje się, iż mając na uwadze powyższe założenia teoretyczne i dane empiryczne można by uznać trzy formuły obliczania wskaźników samoakceptacji z danych *Testu przymiotnikowego* (ACL) jako próby operacjonalizacji trzech podstawowych aspektów samoakceptacji:

(1) jako pozytywnej, serdecznej i pełnej szacunku postawy względem tego wszystkiego, co ujawnia „jaki jestem”, postawy zaufania do swych doświadczeń i ich znaczenia w efektywnym ukierunkowaniu swego zachowania w danej sytuacji życiowej;

(2) jako bezwarunkowo pozytywnej postawy gotowości do uznania istnienia w swojej „takości” (bez uprzedzeń) tego wszystkiego, co jest doświadczane; gotowość do uświadomienia sobie zarówno pozytywnych, jak i negatywnych aspektów doświadczanej rzeczywistości;

(3) jako gotowość do uznania własnych zdolności i możliwości do rozwoju, do innego, odmiennego sposobu bycia i kierunku działania; gotowość do bezpośredniej realizacji doświadczanych znaczących pragnień, celów i ideałów.

II. ANALIZA WYNIKÓW UZYSKANYCH Z WŁASNYCH BADAŃ PSYCHOMETRYCZNYCH

Celem badań było uzyskanie odpowiedzi na dwa pytania: (1) na ile trzy wskaźniki poziomu samoakceptacji (SA) obliczane na podstawie danych psychometrycznych z *Testu przymiotnikowego* (ACL) Gougha i Heilbruna ujmują jej różne aspekty oraz (2) o ile uzyskiwane w tym teście wskaźniki SA można by interpretować w aspekcie osobowościowych korelatów dobrego funkcjonowania i ukierunkowania się na rozwój?

Badania psychometryczne przeprowadzono w 1992 r. na 375-osobowej grupie studentów, mężczyzn w wieku 20-26 lat, za pomocą testu ACL (Gough, Heilburn 1980) w tłumaczeniu Z. Płużek oraz *Kwestionariusza poczucia bezpie-*

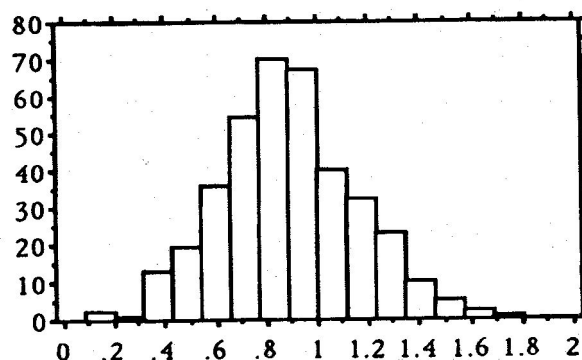
czeństwa (KPB) (Uchnast 1991). Test ACL został wypełniony przez osoby badane dwukrotnie – poprzez udzielenie odpowiedzi na pytanie: „Jaki jestem” oraz pytanie: „Jaki chciałbym być”. Natomiast dane psychometryczne z KPB mają być podstawą do udzielenia odpowiedzi na drugie z postawionych pytań. Badana w tym wypadku współzmiennność poziomu samoakceptacji i syndromu poczucia bezpieczeństwa znajduje swe uzasadnienie w pracach Masłowa (1986; 1990), a zwłaszcza w sformułowanych przez niego założeniach odnośnie do podstawowego psychologicznego dylematu osoby ludzkiej w terminach: bezpieczeństwo – osoba – rozwój.

1. Samoakceptacja jako gotowość do dostrzegania u siebie pozytywnych cech i zdolności dobrego funkcjonowania

Samoakceptacja (SA) określana jest tym razem operacyjnie poprzez wskaźnik stosunku liczby wybranych w ACL pozytywnych przymiotników (Skala Fav) do całkowitej liczby przymiotników (Skala No) wybranych przez osobę badaną w odpowiedzi na pytanie „Jaki jestem”. Obliczenia tego wskaźnika samoakceptacji przeprowadza się zatem według formuły:

$$SA_1 = Fav \div No$$

Obliczone w ten sposób wskaźniki samoakceptacji SA_1 dla 375 osób zostały podane w formie rozkładu graficznego na wykresie 1, którego wskaźnik skośności wynosi 0.19. Wynik średni dla tej grupy osób wynosi: $\bar{x} = 0.89$ o odchyleniu standardowym: $\sigma = 0.27$.

Wykres 1. Rozkład wyników SA_1 uzyskanych przez osoby z badanej grupy mężczyzn (N = 375)

Tab. 1. Wyniki średnie skal testu ACL oraz wskaźniki statystycznych różnic między nimi z danych uzyskanych przez grupę o niskim (nSA) i wysokim (wSA) poziomie samoakceptacji określonym za pomocą wskaźnika SA₁

Skale	„Jaki jestem” (R)						„Jaki chciałbym być” (I)					
	nSA		wSA		t	P>	nSA		wSA		t	P>
	\bar{x}	σ	\bar{x}	σ			\bar{x}	σ	\bar{x}	σ		
No.Ckd	56.06	11.11	39.46	4.04	10.84	0.0001	52.80	9.28	42.17	8.24	6.69	0.0001
Fav	27.77	8.44	51.69	5.27	-18.68	0.0001	57.55	10.75	56.34	8.19	0.70	0.4874
Unfav	68.36	13.59	47.36	7.10	10.61	0.0001	41.55	7.48	41.07	2.29	0.47	0.6378
Com	25.92	10.68	42.66	5.96	-10.61	0.0001	41.69	10.9	42.73	8.55	-0.59	0.5590
Ach	32.09	8.07	48.08	8.68	-10.59	0.0001	55.23	7.58	57.07	5.74	-1.50	0.1355
Dom	35.64	10.06	48.73	7.95	-7.96	0.0001	54.70	6.01	55.63	5.44	-0.89	0.3744
End	32.36	8.96	52.69	9.73	-12.07	0.0001	62.36	8.92	61.93	6.19	0.31	0.7601
Ord	36.20	9.11	52.34	9.47	-9.63	0.0001	60.28	8.11	60.56	6.14	-0.21	0.8317
Int	31.98	8.31	50.36	5.92	-14.02	0.0001	54.44	11.1	52.97	8.30	0.83	0.4098
Nur	37.39	10.56	54.80	5.43	-11.35	0.0001	56.17	8.69	54.08	6.60	1.49	0.1388
Aff	35.28	9.24	55.27	6.72	-13.62	0.0001	56.05	8.63	54.61	7.28	0.99	0.3224
Het	39.56	10.40	50.34	10.20	-5.79	0.0001	53.41	7.41	52.17	6.36	0.99	0.3243
Exh	47.73	11.66	48.76	10.89	-0.50	0.6149	51.16	5.93	51.86	5.26	-0.70	0.4861
Aut	51.75	10.93	45.22	7.73	3.80	0.0002	44.25	6.94	44.66	5.75	-0.36	0.7224
Agg	52.22	11.48	44.81	7.86	4.14	0.0001	44.55	6.92	46.19	5.45	-1.45	0.1491
Cha	44.77	10.50	42.92	9.22	1.03	0.3029	39.97	6.75	41.00	6.11	-0.89	0.3774
Suc	63.22	12.23	53.07	9.05	5.20	0.0001	45.69	6.12	47.34	6.14	-1.49	0.1382
Aba	59.86	13.34	54.85	8.43	2.47	0.0150	49.23	5.65	49.54	6.50	-0.28	0.7792
Def	47.00	11.28	54.44	7.87	-4.21	0.0001	52.39	7.30	52.63	6.45	-0.19	0.8498
Crs	62.02	11.81	48.14	10.05	6.99	0.0001	42.03	7.46	41.08	6.41	0.75	0.4534
S-Cn	49.44	11.76	53.97	8.68	-2.41	0.0173	56.88	7.28	56.37	6.66	0.40	0.6913
S-Cfd	31.14	10.57	49.36	9.33	-10.10	0.0001	57.73	6.99	58.00	6.87	-0.21	0.8322
P-Adj	35.36	9.16	53.95	6.09	-13.14	0.0001	57.98	8.81	56.39	8.39	1.03	0.3070
Iss	33.95	7.60	54.08	9.36	-13.13	0.0001	65.41	8.70	66.88	7.23	-1.02	0.3107
Cps	37.52	10.74	46.76	9.12	-5.13	0.0001	53.92	7.11	52.54	6.05	1.15	0.2509
Mls	31.53	8.54	49.75	7.23	-12.71	0.0001	55.23	9.54	54.31	7.03	0.61	0.5426
Mas	39.17	9.10	47.10	6.80	-5.44	0.0001	52.84	7.35	52.61	6.16	0.19	0.8496
Fem	43.36	11.84	53.53	7.34	-5.67	0.0001	49.05	6.96	47.14	7.96	1.42	0.1581
CP	51.83	8.73	47.10	7.16	3.27	0.0014	46.42	6.34	48.64	7.08	-1.84	0.0689
NP	35.52	8.88	54.83	6.50	-13.66	0.0001	60.42	8.15	58.17	6.42	1.69	0.0931
A	31.62	8.18	49.36	7.41	-12.56	0.0001	59.25	8.15	59.10	5.68	0.12	0.9078
FC	40.09	12.15	48.92	9.14	-4.52	0.0001	54.14	5.80	53.56	5.20	0.58	0.5605
AC	66.41	7.77	48.69	7.12	13.14	0.0001	41.47	7.64	42.37	4.57	-0.79	0.4323
A-1	51.09	10.12	44.36	8.42	3.99	0.0001	44.81	8.23	41.53	6.03	2.51	0.0134
A-2	54.66	9.69	48.63	8.62	3.63	0.0004	47.16	7.56	44.93	6.68	1.72	0.0873
A-3	40.52	10.33	55.42	8.41	-8.73	0.0001	57.80	8.38	55.17	9.14	1.66	0.0988
A-4	35.38	8.24	51.92	8.22	-11.14	0.0001	56.86	9.12	55.80	6.86	0.73	0.4696

Mając na uwadze, iż uzyskany rozkład wyników daje podstawy do dalszej pogłębionej analizy ilościowej i jakościowej wyodrębniono dwie grupy skrajne. Grupę 59 osób z wysokimi wynikami w SA₁ (wSA₁) – osoby te uzyskały wyniki powyżej 1 σ i grupę 64 osób z niskimi wynikami w SA₁ (nSA₁) – poniżej 1 σ od średniej grupy (\bar{x}). W tab. 1 podane są wyniki średnie (\bar{x}) poszczególnych skal ACL z danych uzyskanych przez obie te grupy osób w odpowiedzi

na pytanie „Jaki jestem” i na pytanie „Jaki chciałbym być”. Zamieszczono tam również statystyczne wskaźniki (*t Studenta*) poziomu różnic między uzyskanymi wynikami średnimi.

Najpierw należałoby zwrócić uwagę na fakt, iż wyodrębnione za pomocą wskaźnika SA_1 grupy osób różnią się na poziomie statystycznie istotnym w prawie wszystkich skalach obrazu „ja realnego” (R). Jedynie skala potrzeby eksponowania siebie (Exh) i skala potrzeby zmiany (Cha) nie zróżnicowały wyodrębnionych grup. Tymczasem zauważa się odwrotną sytuację w obrazie „ja idealnego” (I), gdzie wyodrębnione grupy zróżnicowały się na poziomie statystycznie istotnym tylko w skali No (Całkowita liczba wybranych przymiotników) i w skali A-1 (Wysoka oryginalność – niska inteligencja). Innymi słowy, wskaźnik SA_1 różnicuje jedynie w aspekcie sposobu konkretnych bezpośrednich interakcji „ja–świat” i nie różnicuje w aspekcie pragnień, celów i ideałów. Można by jedynie sugerować, iż dla osób o niskim wskaźniku SA_1 ujawniane w skalach ACL-I pragnienia i ideały mają charakter bardziej odległy od możliwości ich bezpośredniej realizacji w konkretnych sytuacjach życiowych, a tym samym mają one charakter bardziej abstrakcyjny.

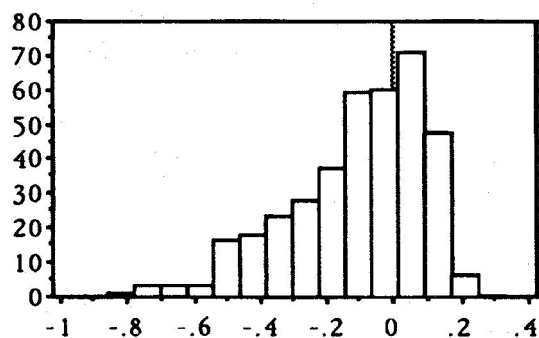
2. Samoakceptacja jako bezwarunkowo pozytywna postawa względem siebie

Samoakceptacja określana jest tym razem operacyjnie poprzez wskaźnik stosunku standardowych wyników skali Fav (Liczby pozytywnych przymiotników) do skali Unfav (Liczby negatywnych przymiotników) uzyskanych przez osobę badaną poprzez udzielenie odpowiedzi na pytanie „Jaki jestem”. Obliczenia tego wskaźnika przeprowadza się według formuły:

$$SA_2 = (Fav - Unfav) \div (Fav + Unfav)$$

Obliczone w ten sposób wskaźniki samoakceptacji SA_2 dla 375 osób zostały podane w formie rozkładu graficznego na wykresie 2, którego wskaźnik skośności wynosi -0.86. Wynik średni dla tej grupy osób wynosi: $\bar{x} = -0.11$ o odchyleniu standardowym $\sigma = 0.21$.

Mając na uwadze, iż uzyskany rozkład wyników daje podstawy do dalszej pogłębionej analizy ilościowej i jakościowej wyodrębniono dwie grupy skrajne. Grupę 51 osób z wysokimi wynikami w SA_2 (wSA) – osoby te uzyskały wyniki powyżej 1σ – i grupę 61 osób z niskimi wynikami w SA_2 (nSA) – poniżej 1σ od średniej grupy (\bar{x}). W tab. 2 podane są wyniki średnie (\bar{x}) poszczególnych skal ACL z danych uzyskanych przez obie te grupy osób w odpowiedzi na pytanie „Jaki jestem” i na pytanie „Jaki chciałbym być”. Zamieszczono tam również statystyczne wskaźniki (*t Studenta*) poziomu różnic między uzyskanymi wynikami średnimi.

Wykres 2. Rozkład wyników w SA₂ uzyskanych przez osoby badanej grupy mężczyzn (N = 375)

Najpierw należałoby zwrócić uwagę na fakt, iż wyodrębnione za pomocą wskaźnika SA₂ grupy osób, podobnie jak w przypadku zastosowania wskaźnika SA₁, różnią się na poziomie statystycznie istotnym w prawie wszystkich skalach obrazu „ja realnego” (R). Jedynie skala Exh (Potrzeba eksponowania siebie), skala No (Całkowita liczba wybranych przymiotników) i skala Cha (Potrzeba zmiany) nie różnicowały wyodrębnionych grup. Tymczasem grupy te nie zostały zróżnicowane na poziomie statystycznie istotnym w żadnej ze skal obrazu „ja idealnego” (I). Innymi słowy, wskaźnik SA₂, podobnie jak wskaźnik SA₁, różnicuje jedynie w aspekcie sposobu konkretnych bezpośrednich interakcji „ja – świat”.

3. Samoakceptacja jako gotowość do doświadczania i uznawania możliwości zmiany siebie w aspekcie własnych pragnień, celów i ideałów

Samoakceptacja określana jest tym razem operacyjnie poprzez wskaźnik różnic wyników uzyskanych przez osobę badaną w poszczególnych skalach ACL w odpowiedzi na pytanie „Jaki jestem” („ja realne”) w stosunku do wyników uzyskanych przez te osoby w odpowiedzi na pytanie „Jaki chciałbym być” („ja idealne”). Przedmiotem zainteresowania jest w tym wypadku wskaźnik odległości (D) profilu „ja realnego” w stosunku do profilu „ja idealnego”, który jest zazwyczaj obliczany według zaproponowanej przez Cronbacha i Glesera

Tab. 2. Wyniki średnie skal testu ACL oraz wskaźniki statystycznych różnic między nimi z danych uzyskanych przez grupę o niskim (nSA) i wysokim (wSA) poziomie samoakceptacji określonym za pomocą wskaźnika SA₂

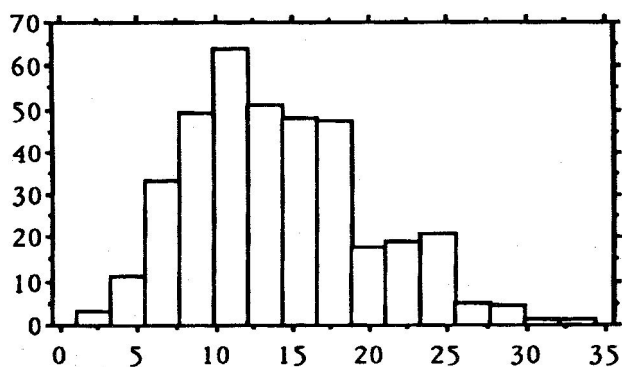
Skale	„Jaki jestem” (R)						„Jaki chciałbym być” (I)					
	nSA		wSA		t	P>	nSA		wSA		t	P>
	\bar{x}	σ	\bar{x}	σ			\bar{x}	σ	\bar{x}	σ		
No.Ckd	49.48	9.25	50.02	9.18	-0.31	0.7563	49.77	8.71	48.35	9.87	0.81	0.4215
Fav	26.08	6.10	55.76	3.50	-30.76	0.0001	56.62	11.2	57.06	8.86	-0.23	0.8223
Unfav	72.23	11.10	41.69	2.23	19.31	0.0001	41.93	7.73	41.10	4.07	0.70	0.4881
Com	23.92	8.63	44.47	6.12	-14.26	0.0001	41.39	10.74	41.31	8.42	0.04	0.9657
Ach	31.74	8.10	51.49	5.87	-14.51	0.0001	54.52	7.74	55.10	4.93	-0.46	0.6485
Dom	35.56	9.95	51.25	5.45	-10.07	0.0001	54.41	6.28	55.00	4.28	-0.57	0.5705
End	31.44	8.38	57.14	7.47	-16.98	0.0001	61.84	9.23	61.14	6.21	0.46	0.6461
Ord	34.92	8.01	55.75	7.54	-14.07	0.0001	60.43	8.39	60.63	6.40	-0.14	0.8886
Int	30.00	7.33	53.02	5.27	-18.74	0.0001	52.82	11.14	55.16	8.08	-1.25	0.2147
Nur	35.43	9.53	57.00	4.77	-14.69	0.0001	55.05	8.71	55.43	6.54	-0.26	0.7967
Aff	34.18	7.72	56.12	5.26	-17.23	0.0001	55.75	8.84	55.59	6.82	0.11	0.9130
Het	38.26	8.55	54.96	6.23	-11.60	0.0001	53.69	8.26	52.57	6.69	0.78	0.4380
Exh	49.39	11.21	49.59	6.83	-0.11	0.9139	51.84	5.70	49.90	5.54	1.81	0.0729
Aut	53.64	9.40	43.18	7.54	6.41	0.0001	44.31	6.86	42.53	5.43	1.50	0.1359
Agg	53.62	10.49	42.84	5.68	6.58	0.0001	44.92	6.95	43.88	6.03	0.83	0.4062
Cha	44.70	9.75	41.82	8.50	1.65	0.1018	39.13	6.00	39.10	5.92	0.03	0.9767
Suc	65.39	11.85	51.53	5.91	7.60	0.0001	46.51	6.19	48.02	6.19	-1.29	0.2008
Aba	60.44	13.64	53.29	5.82	3.49	0.0007	49.74	5.67	49.25	6.35	0.42	0.6717
Def	45.59	10.09	55.75	6.13	-6.28	0.0001	52.54	7.09	53.61	6.42	-0.83	0.4098
Crs	61.49	11.15	45.16	6.53	9.22	0.0001	42.36	7.67	43.88	5.31	-1.20	0.2341
S-Cn	47.25	10.25	56.75	7.16	-5.57	0.0001	57.07	6.39	58.29	6.69	-0.99	0.3233
S-Cfd	31.21	9.75	54.10	6.20	-14.49	0.0001	57.30	7.43	56.06	6.03	0.95	0.3422
P-Adj	34.05	8.31	57.86	5.90	-17.16	0.0001	57.20	9.44	58.29	8.94	-0.63	0.5315
Iss	32.97	7.30	59.47	6.17	-20.52	0.0001	65.00	8.69	66.00	5.11	-0.72	0.4707
Cps	38.57	10.19	49.37	8.15	-6.11	0.0001	52.85	7.25	51.61	5.45	1.01	0.3148
Mls	30.57	7.61	51.75	6.42	-15.74	0.0001	54.31	9.59	54.90	7.22	-0.36	0.7180
Mas	39.38	8.55	49.86	8.17	-6.59	0.0001	52.00	8.26	52.98	4.94	-0.74	0.4589
Fem	42.90	10.86	50.75	8.27	-4.23	0.0001	49.15	7.24	47.18	8.35	1.34	0.1839
CP	52.90	8.30	44.33	6.79	5.90	0.0001	47.11	6.32	46.25	6.58	0.70	0.4830
NP	32.98	7.15	58.20	5.06	-21.13	0.0001	59.46	8.16	59.84	6.47	-0.27	0.7860
A	29.64	6.40	53.39	6.44	-19.52	0.0001	58.64	7.96	59.65	6.64	-0.72	0.4739
FC	40.21	11.33	51.73	7.14	-6.29	0.0001	53.52	5.73	52.39	4.99	1.10	0.2719
AC	68.20	6.84	45.39	4.85	19.97	0.0001	42.59	7.94	42.22	5.03	0.29	0.7712
A-1	50.80	9.69	43.22	7.60	4.54	0.0001	44.36	8.05	43.06	7.04	0.90	0.3690
A-2	57.08	8.75	46.78	6.66	6.90	0.0001	45.79	7.74	45.75	7.86	0.03	0.9775
A-3	39.02	8.54	58.10	6.65	-13.00	0.0001	56.82	9.21	56.78	7.45	0.02	0.9825
A-4	35.03	7.49	53.25	6.98	-13.23	0.0001	55.74	9.34	55.86	7.84	-0.08	0.9397

(1953) formuły. Formuła ta została opracowana na bazie Pitagorasa zasady wyznaczania odległości dwu punktów w przestrzeni (Zakrzewska 1987). Zgodnie z powyższymi założeniami obliczenia wskaźnika SA₃ (D) dokonano według formuły:

$$SA_3 = D = \sum(X_{jR} - X_{jI})^2 \div 37$$

Obliczone w ten sposób wskaźniki samoakceptacji dla 375 osób zostały podane w formie rozkładu graficznego na wykresie 3, którego wskaźnik skośności wynosi 0.53. Wynik średni dla tej grupy osób wynosi: $\bar{x} = 13.93$ o odchyleniu standardowym $\sigma = 5.71$.

Z całej grupy badanych osób wyodrębniono dwie grupy skrajne z uwagi na wielkość uzyskanego przez nie wskaźnika D. Grupę 60 osób z wysokimi wynikami wskaźnika D (wSA) – osoby te uzyskały wyniki powyżej 1σ – i grupę 59 osób z niskimi wynikami wskaźnika D (nSA) – poniżej 1σ od średniej grupy (\bar{x}).

Wykres 3. Rozkład wskaźników D uzyskanych przez osoby z badanej grupy mężczyzn (N = 375)

W tab. 3 podane są wyniki średnie (\bar{x}) poszczególnych skal ACL z danych uzyskanych przez obie te grupy osób w odpowiedzi na pytanie „Jaki jestem” i na pytanie „Jaki chciałbym być”. Zamieszczono tam również statystyczne wskaźniki (*t Studenta*) poziomu różnic między uzyskanymi wynikami średnimi.

Najpierw należałoby zwrócić uwagę na fakt, iż wyodrębnione za pomocą wskaźnika D grupy osób, podobnie jak w przypadku zastosowania wskaźników SA₁ i SA₂, różnią się na poziomie statystycznie istotnym we wszystkich skalach obrazu „ja realnego” (R), z wyjątkiem trzech skal: w skali No (Całkowita liczby wybranych przymiotników), w skali Exh (Potrzeba eksponowania siebie) i w skali Fem (Kobiecość). Nadto wskaźnik D okazał się również różnicującym badane osoby w czternastu skalach „ja idealnego” (I). Tym samym zasadne wydaje się przyznanie wyższej mocy dyskryminacyjnej temu wskaźnikowi w stosunku do dwu poprzednich.

Powyższe stwierdzenie mogłoby być szczególnie znaczące dla tych, którzy chcieliby różnicować za pomocą wskaźnika D te aspekty samoakceptacji, które warunkują rozwój osobowości oraz dobre funkcjonowanie jednostek ludzkich

Tab. 3. Wyniki średnie skal testu ACL oraz wskaźniki statystycznych różnic między nimi z danych uzyskanych przez grupę o niskim (nSA) i wysokim (wSA) poziomie samoakceptacji określonym za pomocą wskaźnika D

Skale	„Jaki jestem” (R)						„Jaki chciałbym być” (I)					
	nSA		wSA		t	P>	nSA		wSA		t	P>
	\bar{x}	σ	\bar{x}	σ			\bar{x}	σ	\bar{x}	σ		
No.Ckd	49.75	8.01	50.52	11.34	-0.43	0.6695	50.61	8.20	50.58	8.73	0.02	0.9862
Fav	52.88	5.10	28.82	8.68	18.39	0.0001	57.03	4.85	58.97	9.05	-1.45	0.1501
Unfav	42.83	2.95	68.73	13.66	-14.24	0.0001	40.24	2.26	42.45	11.73	-1.42	0.1574
Com	43.54	6.09	26.03	9.39	12.05	0.0001	42.78	7.19	42.03	11.65	0.42	0.6754
Ach	51.76	5.10	32.42	8.32	15.26	0.0001	54.59	4.86	56.82	7.74	-1.87	0.0637
Dom	51.59	5.74	33.93	9.33	12.41	0.0001	54.24	3.83	56.07	6.44	-1.88	0.0629
End	57.85	6.18	32.35	9.22	17.69	0.0001	61.51	4.66	63.72	8.04	-1.83	0.0700
Ord	56.73	6.40	35.95	8.46	15.09	0.0001	60.58	4.76	61.78	7.25	-1.07	0.2859
Int	52.49	5.71	32.33	9.20	14.33	0.0001	55.29	5.95	54.87	9.12	0.30	0.7663
Nur	55.49	4.63	37.93	11.03	11.28	0.0001	56.59	3.94	55.73	9.42	0.65	0.5184
Aff	55.37	5.34	36.17	8.51	14.72	0.0001	55.88	4.24	57.28	7.47	-1.26	0.2116
Het	50.83	4.84	39.43	9.10	8.51	0.0001	52.47	5.63	53.72	6.88	-1.08	0.2837
Exh	48.81	5.92	47.12	11.54	1.01	0.3161	48.64	4.56	52.57	6.19	-3.93	0.0001
Aut	42.31	5.50	51.73	9.93	-6.39	0.0001	40.41	4.50	43.83	6.94	-3.19	0.0018
Agg	43.31	5.21	51.20	10.98	-5.00	0.0001	42.75	4.27	44.58	6.52	-1.82	0.0719
Cha	39.32	7.18	44.55	10.24	-3.22	0.0017	37.12	5.52	38.75	7.04	-1.40	0.1629
Suc	51.34	6.14	66.30	10.6	-9.40	0.0001	49.46	5.46	46.45	6.42	2.75	0.0069
Aba	53.03	5.14	63.12	13.26	-5.45	0.0001	51.68	4.55	49.30	5.54	2.56	0.0119
Def	56.42	4.14	48.08	10.49	5.69	0.0001	56.03	4.32	52.93	6.70	3.00	0.0033
Crs	46.19	7.14	62.43	11.13	-9.46	0.0001	43.80	5.63	40.05	7.68	3.03	0.0030
S-Cn	57.58	5.62	48.37	11.09	5.70	0.0001	59.86	4.71	57.67	6.84	2.04	0.0439
S-Cfd	53.14	6.77	30.75	9.85	14.42	0.0001	55.98	5.44	58.87	8.95	-2.12	0.0362
P-Adj	57.25	5.29	35.67	8.90	16.04	0.0001	59.17	5.74	58.92	8.92	0.18	0.8547
Iss	57.58	6.36	32.95	7.92	18.68	0.0001	65.12	4.92	67.32	7.21	-1.94	0.0549
Cps	46.42	6.96	38.03	10.79	5.03	0.0001	50.24	5.91	55.05	7.12	-4.01	0.0001
Mls	53.61	4.85	31.43	7.93	18.37	0.0001	54.71	5.18	55.90	9.45	-0.85	0.3979
Mas	49.39	8.30	38.72	8.20	7.06	0.0001	51.20	5.12	55.07	8.86	-2.91	0.0044
Fem	47.93	7.63	45.93	11.19	1.14	0.2579	46.07	7.67	48.77	6.68	-2.05	0.0428
CP	45.59	5.83	51.82	9.63	-4.26	0.0001	45.15	4.93	47.00	6.03	-1.83	0.0701
NP	57.97	5.03	34.52	8.29	18.61	0.0001	60.53	3.85	60.47	8.65	0.05	0.9620
A	54.53	5.32	30.72	7.58	19.81	0.0001	59.78	5.26	60.28	7.70	-0.42	0.6782
FC	49.22	6.12	40.08	11.57	5.37	0.0001	50.56	5.16	54.87	5.51	-4.40	0.0001
AC	45.10	5.28	68.43	6.84	-20.80	0.0001	42.22	3.91	40.45	6.76	1.74	0.0837
A-1	40.64	7.07	51.07	9.59	-6.74	0.0001	39.98	6.24	45.32	9.17	-3.70	0.0003
A-2	45.80	6.72	55.40	9.17	-6.50	0.0001	43.80	6.23	46.30	7.83	-1.93	0.0562
A-3	56.63	7.29	41.02	9.99	9.72	0.0001	57.03	5.60	57.63	8.99	-0.44	0.6637
A-4	54.05	7.06	35.90	8.39	12.75	0.0001	56.44	5.43	58.33	9.24	-1.36	0.1765

w wymiarze indywidualnym i społecznym. Tymczasem przyjęta matematyczna formuła obliczania wskaźnika D wnosi znaczące ograniczenia do interpretacji określanego w ten sposób poziomu odległości między poszczególnymi skalami ACL i, ostatecznie, między profilami „ja realnego” i „ja idealnego”. W powyższej formule nie uwzględnia się na przykład kierunku różnicy między „jaki jestem” a „jaki chciałbym być”; jedynie dodaje się i uśrednia różnice. Następnie można by wnosić, iż nie wszystkie skale ujmują w równym stopniu to, co z perspektywy psychologicznej uważa się za szczególnie znaczące w procesie zmian ku dobremu funkcjonowaniu i spełnieniu kryteriów dojrzałej osobowości. W związku z tym, proste sumowanie różnic uzyskanych we wszystkich 37

skalach jest nie tylko dużym uproszczeniem, jakkolwiek mało ekonomicznym, ale również nie daje szansy na ujawnienie się jakościowego zróżnicowania w tym względzie.

III. POMIAR SAMOAKCEPTACJI JAKO WYZNACZNIKA STOPNIA UKIERUNKOWANIA SIĘ NA ROZWÓJ OSOBOWOŚCI

Ukazane wyżej zarówno mocne, jak i słabe strony wskaźnika samoakceptacji obliczanego według formuły wskaźnika D skłaniają do wprowadzenia pewnych zmian w sposobie jego obliczania. W celu zachowania znaków różnic między wynikami „ja realnego” i „ja idealnego” uzyskanymi w poszczególnych skalach ACL uznaję uzyskane na tym pierwszym stopniu obliczeń liczby, różnice i ich znaki za dane podstawowe do dalszych obliczeń, podobnie jak w obliczaniu odległości w „metryce miejskiej” (Zakrzewska 1987).

Kolejnym krokiem w realizacji powyższych postulatów byłoby wyodrębnienie tych skal testu ACL, w których różnice między „ja realnym” a „ja idealnym” są współzmiennie z przyjętym wskaźnikiem syndromu poczucia bezpieczeństwa, obliczanym z danych uzyskanych z *Kwestionariusza poczucia bezpieczeństwa* (KPB), jako wskaźnikiem dobrego funkcjonowania osobowości i jej ukierunkowania się na rozwój (Uchnast 1991).

W celu określenia wagi współzmienności poszczególnych wskaźników różnic między „ja realne” i „ja idealne”, jakie uzyskała każda z badanych osób (N = 375) w poszczególnych skalach ACL, a jej wynikiem w KPB, została przeprowadzona wielokrotna regresja krokowa. Dane statystyczne z przeprowadzonych obliczeń komputerowych, według programu STAT VIEW II, zostały zamieszczone w tab. 4. Należy zwrócić uwagę, iż w tabeli tej podano jedynie te skale ACL, których różnice między „ja realnym” a „ja idealnym” okazały się współzmiennie z poziomem poczucia bezpieczeństwa (PB) na poziomie statystycznie istotnym.

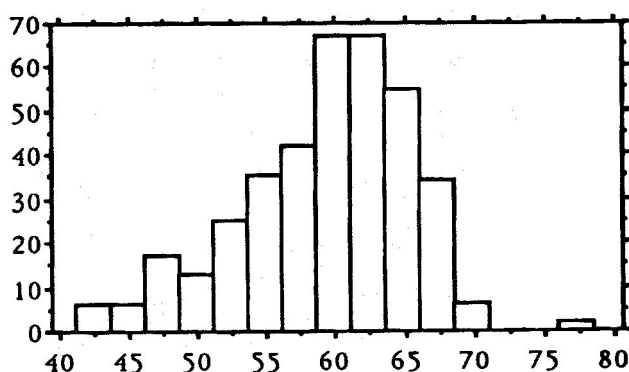
Dane statystyczne z tab. 4 są podstawą dla podanej niżej formuły, według której oblicza się czwarty z proponowanych tutaj wskaźników samoakceptacji. Dane uzyskane za pomocą tego wskaźnika wyjaśniają w 51% ich współzmiennosc z poczuciem bezpieczeństwa, które – podobnie jak samoakceptacja w ujęciu Rogersa i Masłowa – warunkuje dobre funkcjonowanie i rozwój osobowości. Wskaźnik ten oznaczono symbolem SaPB. Oblicza się go według następującej formuły:

$$\begin{aligned} \text{SaPB} = & 66.15 - \text{No}_{R-I} \cdot 0.13 - \text{Unfav}_{R-I} \cdot 0.12 - \text{Nur}_{R-I} \cdot 0.13 - \text{Exh}_{R-I} \cdot \\ & 0.18 + \text{Agg}_{R-I} \cdot 0.19 - \text{Aba}_{R-I} \cdot 0.25 + \text{Def}_{R-I} \cdot 0.2 + \text{Cps}_{R-I} \cdot \\ & 0.09 - \text{Mls}_{R-I} \cdot 0.08 + \text{NP}_{R-I} \cdot 0.3 + \text{FC}_{R-I} \cdot 0.15 + \text{A3}_{R-I} \cdot 0.11 \end{aligned}$$

Tab. 4. Udział miar różnic między „ja realne” a „ja idealne” skal testu ACL w wyjaśnianiu wskaźnika PB w wielokrotnej regresji krokowej

Skale ACL	Wagi regresji (b)
No – Liczba wybranych przymiotników	-.13
Unfav – Liczba wybranych negatywnych przymiotników	-.12
Nur – Potrzeba wspierania i opiekowania się	-.13
Exh – Potrzeba eksponowania siebie	-.18
Agg – Potrzeba rywalizacji, agresji	.19
Aba – Potrzeba unizania się	-.25
Def – Potrzeba podporządkowania się	.2
Cps – Osobowościowe uzdolnienia twórcze	.09
Mls – Zdolności przywódcze	-.08
NP – Rodzic wspierająco opiekuńczy	.3
FC – Dziecko swawolne	.15
A-3 – Niska oryginalność, niska inteligencja	.11
Waga regresji (a)	66.15
R – korelacja wielokrotna	.71
R ² – wyjaśniony procent wariancji	.51
R ² – z poprawką na „kurczenie się prognozy”	.49
Błąd standardowy	5.99
df 1	12
df 2	362
Wartość częściowego testu $F>$	4.59
Cała wartość statystyki testowej F	21.4
P – Poziom istotności	>.0001

Według powyższej formuły obliczono wskaźniki SaPB dla każdej z osób badanej grupy mężczyzn, a ich rozkład prezentowany jest na wykresie 4. Wskaźnik skośności uzyskanego rozkładu wynosi -0.55. Wynik średni dla tej grupy osób wynosi $\bar{x} = 59.11$ o odchyleniu standardowym $\sigma = 6.13$.

Wykres 4. Rozkład wskaźników SaPB uzyskanych przez osoby z badanej grupy mężczyzn (N = 375)

Tab. 5. Wyniki średnie skal testu ACL oraz wskaźniki statystycznych różnic między nimi z danych uzyskanych przez grupę o niskim (nSA) i wysokim (wSA) poziomie samoakceptacji określonym za pomocą wskaźnika SaPB

Skale	„Jaki jestem” (R)						„Jaki chciałbym być” (I)					
	nSA		wSA		t	P>	nSA		wSA		t	P>
	\bar{x}	σ	\bar{x}	σ			\bar{x}	σ	\bar{x}	σ		
No.Ckd	49.89	11.11	48.78	9.92	0.58	0.5621	48.78	9.84	49.93	9.54	-0.66	0.5101
Fav	31.56	8.85	52.07	6.11	-14.89	0.0001	59.08	5.44	55.73	10.78	2.19	0.0305
Unfav	66.67	13.97	44.62	4.79	11.59	0.0001	40.05	2.39	43.35	11.95	-2.15	0.0337
Com	30.25	10.96	42.12	6.05	-7.38	0.0001	42.19	6.48	41.22	13.28	0.52	0.6036
Ach	33.67	8.13	50.42	6.74	-12.40	0.0001	56.41	5.36	54.70	7.21	1.50	0.1363
Dom	31.56	6.97	52.72	6.39	-17.52	0.0001	55.41	5.20	54.07	5.92	1.34	0.1821
End	37.05	10.54	54.13	8.34	-9.94	0.0001	63.38	5.04	60.78	8.45	2.08	0.0394
Ord	40.32	9.31	52.75	8.09	-7.89	0.0001	61.16	4.63	59.95	7.27	1.11	0.2712
Int	36.86	9.07	49.88	6.86	-8.95	0.0001	55.56	7.57	52.63	9.19	1.93	0.0561
Nur	42.41	10.44	54.40	6.23	-7.69	0.0001	56.94	5.54	54.02	9.90	2.03	0.0445
Aff	36.37	8.81	55.58	6.77	-13.51	0.0001	57.71	5.42	53.93	8.28	3.01	0.0032
Het	38.27	9.53	53.27	8.33	-9.27	0.0001	54.49	5.98	51.75	7.68	2.21	0.0287
Exh	41.49	9.16	52.55	8.11	-7.07	0.0001	51.98	6.06	51.33	5.52	0.62	0.5352
Aut	47.11	8.79	45.40	6.80	1.20	0.2311	43.51	5.56	43.45	7.34	0.05	0.9606
Agg	45.08	9.02	47.18	7.17	-1.43	0.1561	44.22	5.40	44.98	6.83	-0.69	0.4933
Cha	41.38	8.74	43.37	9.70	-1.19	0.2348	38.89	6.78	39.23	5.85	-0.30	0.7639
Suc	68.13	10.17	49.23	6.33	12.30	0.0001	45.54	5.58	48.85	6.41	-3.06	0.0027
Aba	69.40	8.66	49.73	7.17	13.68	0.0001	48.79	5.46	50.37	6.07	-1.51	0.1332
Def	52.76	9.44	53.13	7.36	-0.24	0.8087	53.43	5.77	52.77	6.92	0.58	0.5650
Crs	66.62	7.67	44.13	7.12	16.83	0.0001	39.84	6.76	43.43	5.99	-3.11	0.0023
S-Cn	54.16	9.43	53.62	8.48	0.33	0.7384	57.11	6.34	57.53	7.45	-0.34	0.7351
S-Cfd	28.41	7.25	54.55	6.85	-20.53	0.0001	59.16	5.60	55.78	8.05	2.71	0.0077
P-Adj	37.97	8.41	55.48	7.09	-12.45	0.0001	59.19	6.19	56.17	10.37	1.97	0.0506
Iss	34.25	8.16	57.67	7.36	-16.68	0.0001	67.60	5.20	65.60	6.87	1.83	0.0700
Cps	36.08	9.56	48.05	8.76	-7.23	0.0001	55.37	7.58	50.35	5.54	4.17	0.0001
Mls	35.21	8.27	49.77	7.15	-10.42	0.0001	55.27	6.08	54.48	10.6	0.51	0.6125
Mas	37.29	7.50	51.60	7.45	-10.62	0.0001	54.49	8.75	52.12	5.66	1.78	0.0778
Fem	48.87	11.35	50.60	7.42	-0.99	0.3222	49.73	6.79	47.32	9.27	1.65	0.1009
CP	50.87	8.55	46.65	7.90	2.84	0.0053	45.48	5.87	47.05	6.76	-1.38	0.1700
NP	36.94	9.00	57.52	5.50	-15.21	0.0001	61.40	5.56	57.55	8.80	2.91	0.0043
A	33.71	8.96	51.80	7.28	-12.25	0.0001	60.37	5.54	58.23	9.07	1.58	0.1164
FC	33.97	7.03	53.20	6.96	-15.23	0.0001	55.41	5.84	52.50	5.14	2.93	0.0041
AC	67.60	7.50	46.05	6.09	17.45	0.0001	40.21	5.88	43.17	6.58	-2.63	0.0095
A-1	50.38	10.06	43.95	8.13	3.89	0.0002	43.68	6.88	44.33	10.00	-0.42	0.6737
A-2	54.98	8.65	46.90	6.98	5.69	0.0001	45.29	5.94	47.20	8.47	-1.46	0.1476
A-3	40.49	8.71	58.03	7.86	-11.70	0.0001	59.11	6.04	55.43	9.42	2.59	0.0108
A-4	37.97	8.12	51.20	7.54	-9.35	0.0001	57.95	7.15	55.12	9.18	1.92	0.0576

Uzyskany rozkład wyników ma odwrotny kierunek skośności w porównaniu z rozkładem wskaźnika D i daje podstawy do dalszej pogłębionej analizy ilościowej i jakościowej. Na podstawie tego rozkładu wyodrębniono dwie grupy skrajne. Grupę 60 osób z wysokimi wynikami w SaPB (wSA) – osoby te uzyskały wyniki powyżej 1σ – i grupę 63 osób z niskimi wynikami w SaPB (nSA) – poniżej 1σ od średniej grupy (\bar{x}). W tab. 5 podane są wyniki średnie (\bar{x})

poszczególnych skal ACL z danych uzyskanych przez obie te grupy osób w odpowiedzi na pytanie „Jaki jestem” i „Jaki chciałbym być”. Zamieszczono tam również statystyczne wskaźniki (*t Studenta*) poziomu różnic między uzyskanymi wynikami średnimi.

Najpierw należałoby zwrócić uwagę na fakt, iż wyodrębnione za pomocą wskaźnika SaPB grupy osób, podobnie jak w przypadku zastosowania wskaźnika D, różnią się na poziomie statystycznie istotnym w większości skal obrazu „ja realnego” (R); tym razem z wyjątkiem siedmiu skal: Def (Potrzeba podporządkowania się), Fem (Kobiecość), Cha (Potrzeba zmiany), Agg (Potrzeba rywalizacji), Exh (Potrzeba eksponowania siebie), S-Cn (Samokontrola) i skala No (Całkowita liczba wybranych przymiotników). Nadto wskaźnik SaPB okazał się, podobnie jak wskaźnik D, również różnicującym badane osoby w piętnastu skalach „ja idealnego” (I). Przy czym dobór skal, jak również kierunek wzrostu miary danej skali nie jest identyczny z tym, co zostało zróżnicowane przez wskaźnik D.

Bliższej porównawczej analizy uzyskanych danych psychometrycznych za pomocą czterech prezentowanych powyżej wskaźników poziomu samoakceptacji można będzie łatwiej dokonać na podstawie analizy wykresów wyników średnich uzyskanych przez dwie grupy skrajne pod względem poziomu samoakceptacji.

IV. WSPÓLZMIENNOŚĆ WSKAŹNIKÓW SAMOAKCEPTACJI

O ile powyżej określana była moc dyskryminacyjna poszczególnych wskaźników samoakceptacji, o tyle obecnie należałoby zwrócić uwagę zarówno na to, co jest im wspólne, jak również i na to, co je różni i pozwala tym samym określać za ich pomocą różne aspekty samoakceptacji. Podstaw do poszukiwania elementów wspólnych dostarczają w tym wypadku stosunkowo wysokie współczynniki korelacji między omawianymi wskaźnikami SA, które zostały obliczone z danych testu ACL uzyskanych przez badaną grupę mężczyzn ($N = 375$). Współczynniki te zamieszczone są w tab. 6.

Współczynniki korelacji ze znakiem „-” wskazują, iż wzrost liczbowy wskaźnika D oznacza obniżanie się poziomu samoakceptacji. Proponowany wskaźnik SaPB jest współzmienny ze wskaźnikiem D, zachowując jednak zgodność kierunku wzrostu z dwoma pozostałymi wskaźnikami. Ich wzrost jest zatem współzmienny ze wzrostem poziomu samoakceptacji. Można by jednak również zasadnie przypuszczać, iż stosowane w tym wypadku różne formuły obliczania wskaźnika samoakceptacji pozwalają operacyjnie ująć różne aspekty samoakceptacji. Podstaw do przyjęcia lub odrzucenia tego rodzaju przypuszczeń, przynajmniej w tym wypadku o charakterze sondażowym, może dostarczyć analiza

profilu wykreślonych z wyników średnich uzyskanych przez wyodrębnione grupy osób o niskim (nSA) i wysokim (wSA) poziomie samoakceptacji określonym za pomocą omawianych tu czterech wskaźników SA.

Tab. 6. Macierz współczynników korelacji *r Spearmana* między wskaźnikami samoakceptacji

Wskaźniki samoakceptacji	SA ₁ (Fav/No)	SA ₂ (Fav/Unfav)	SA ₃ D	SA ₄ SaPB
SA ₁	1			
SA ₂	.72	1		
SA ₃ – D	-.61	-.82	1	
SA ₄ – SaPB	.56	.72	-.75	1

Przedstawienie na wykresie tak wielu danych z testu ACL (podanych wyżej w czterech dużych tabelach) i to w sposób nie tylko możliwie przejrzysty, ale jednocześnie umożliwiający ich porównanie nie jest zadaniem łatwym. Prezentowane profile wykreślone są oddzielnie dla grupy o niskiej (nSA) i wysokiej (wSA) samoakceptacji z uwzględnieniem uzyskanych przez nie wyników średnich w odpowiedzi na pytanie „jaki jestem” (R) i „jaki chciałbym być” (I). Tego rodzaju prezentacja wyników pozwala zilustrować różnicujący te grupy zarówno wskaźnik rozbieżności między „ja realnym” (R) a „ja idealnym” (I), jak również rozkład ich wyników w stosunku do średniej populacji (50 punktów). Na każdym z wykresów przedstawiono wyniki uzyskane za pomocą dwu różnych wskaźników SA, mając na uwadze podobieństwo danych pierwotnych uwzględnianych przy ich obliczaniu. Najpierw ilustruje się wyniki grup zróżnicowanych przy użyciu wskaźników SA₁ i SA₂, a następnie wyniki grup zróżnicowanych przez wskaźniki D i SaPB.

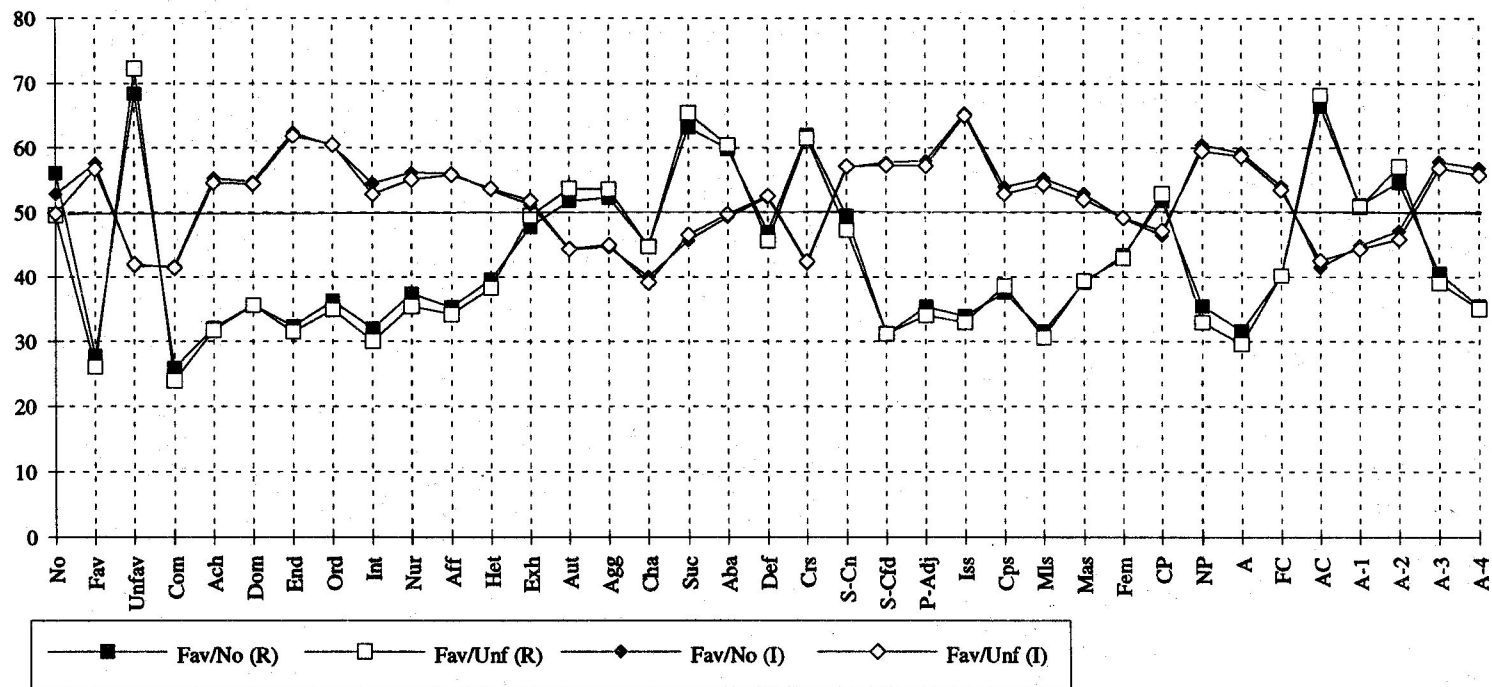
Wyniki średnie w skalach obrazu „ja realnego” (R) i „ja idealnego” (I) wyodrębnionych grup skrajnych za pomocą wskaźnika SA₁ (Fav/No) i wskaźnika SA₂ (Fav/Unfav) są prezentowane na wykresach: 5 (nSA) i 6 (wSA).

Profile wykreślone z danych uzyskanych dzięki dwu powyższym wskaźnikom samoakceptacji prawie całkowicie nakładają się na siebie, ujawniając zgodność kierunku wzrostu czy obniżania się tendencji centralnej zarówno u grupy nSA (wykres 5), jak i u grupy wSA (wykres 6). Przy czym zgodność ta w grupie nSA jest wprost zdumiewająca. W tab. 7 podane są wskaźniki istotności różnic

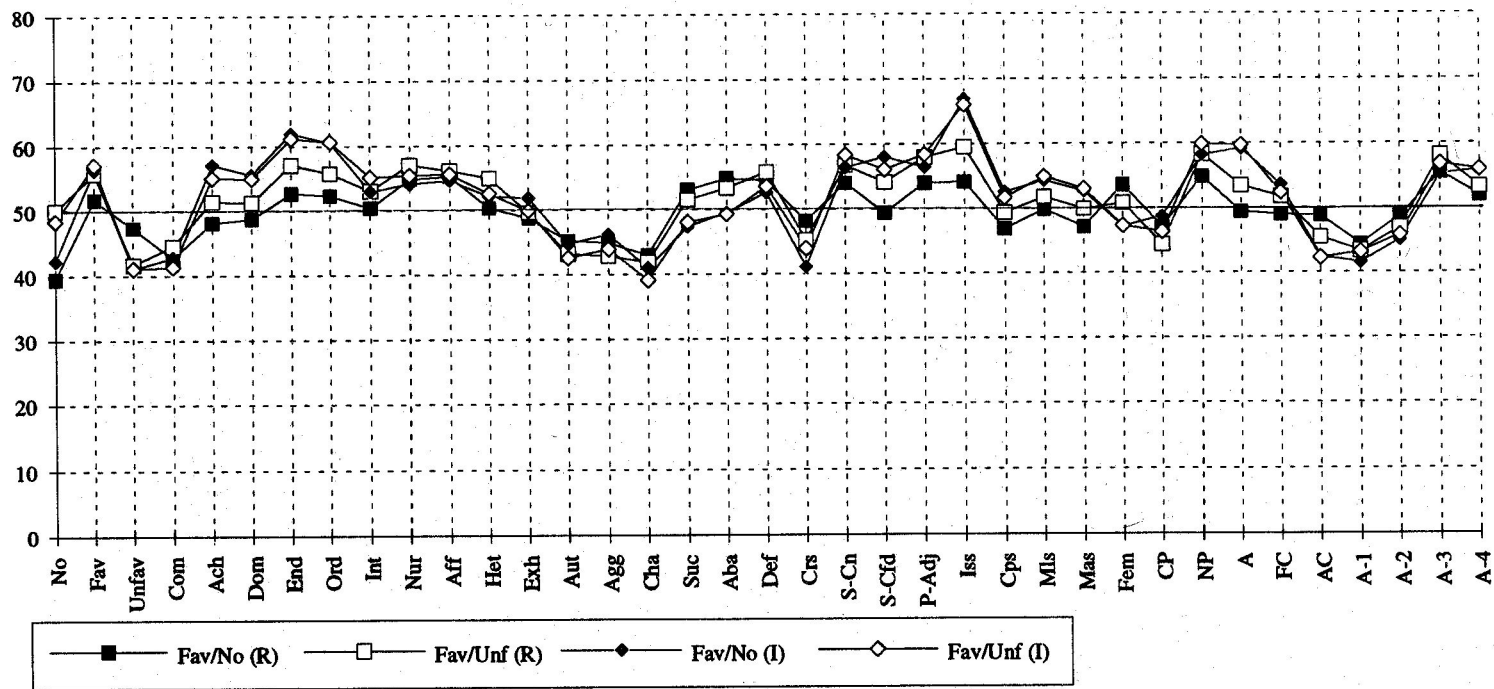
Tab. 7. Wskaźniki istotności różnic (*t Studenta*) między wynikami w teście ACL grup o niskiej (nSA) i wysokiej (wSA) samoakceptacji wyznaczonej przy pomocy wskaźnika SA₁ i wskaźnika SA₂

Skale ACL	„Jaki jestem” (R)				„Jaki chciałbym być” (I)			
	nSA		wSA		nSA		wSA	
	t	P>0.05	t	P>0.05	t	P	t	P>0.05
No – Liczba wybranych przymiotników	3.59	0.0005	-7.99	.0001	1.88		-3.58	.0005
Fav – Liczba przymiotników pozytywnych	1.27		-4.69	.0001	.47		-.44	
Unfav – Liczby przymiotników negatyw.	-1.74		5.47	.0001	-.28		-.05	
Com – Typowość	1.15		-1.57		.15		.87	
Ach – Potrzeba osiągnięć	.25		-2.37	.0195	.52		1.92	
Dom – Potrzeba dominacji	.05		-1.91		.27		.66	
End – Potrzeba wytrwałości	.59		-2.65	.0092	.32		.67	
Ord – Potrzeba porządku	.84		-2.06	.0415	-.1		-.06	
Int – Potrzeba rozumienia siebie i innych	1.41		-2.47	.0149	.81		-1.4	
Nur – Potrzeba wspierania i opieki	1.09		-2.24	.0269	.72		-1.07	
Aff – Potrzeba afiliacji	.72		-.73		.19		-.72	
Het – Potrz. kontaktu z osobami płci odmienniej	.76		-2.81	.0058	-.2		-.32	
Exh – Potrzeba eksponowania siebie	-.81		-.47		-.65		1.9	
Aut – Potrzeba autonomii	-1.03		1.4		-.05		1.99	.0493
Agg – Potrzeba rywalizacji i agresji	-.71		1.49		-.3		2.11	.0376
Cha – Potrzeba zmiany	.03		.64		.73		1.65	
Suc – Potrzeba wsparcia	-1.01		1.04		-.74		-.58	
Aba – Potrzeba unizania się	-.24		1.11		-.5		.23	
Def – Potrzeba podporządkowania się	.74		-.96		-.12		-.8	
CrS – Gotowość do przyjmowania pomocy	.25		1.81		-.24		-2.47	.0151
S-Cn – Samokontrola	1.11		-1.81		-.16		-1.51	
S-Cfd – Zaufanie do siebie	-.04		-3.09	.0026	.34		1.56	
P-Adj – Przystosowanie osobiste	.84		-3.41	.0009	.48		-1.15	
Iss – Ideały, cele	.74		-3.5	.0007	.26		.73	
Cps – Osobowość, uzdolnienia twórcze	-.56		-1.57		.83		.85	
MIs – Zdolności przywódcze	.66		-1.52		.54		-.44	
Mas – Męskość	-.13		-1.93		.6		-.34	
Fem – Kobiecość	.22		1.87		-.08		-.03	
CP – Rodzic krytyczny	-.7		2.07	.0407	-.61		1.82	
NP – Rodzic wspierająco-opiekun	1.75		-2.99	.0034	.66		-1.36	
A – Dorosły	1.51		-3.03	.0031	.42		-.46	
FC – Dziecko swawolne	-.06		-1.78		.6		1.2	
AC – Dziecko przystosowane	-1.36		2.8	.0061	-.8		.17	
A-1 – Wysoka oryginalność – niska inteligencja	.16		.74		.31		-1.23	
A-2 – Wysoka oryginal. – wysoka inteligencja	-1.47		1.24		1		-.59	
A-3 – Niska oryginalność – niska inteligencja	.88		-1.83		.62		-1.01	
A-4 – Niska oryginalność – wysoka inteligencja	.24		-.91		.68		-.05	

między wynikami średnimi, które były podstawą do wykreślenia profili na wykresie 5 i 6. Wyniki osób o niskim poziomie samoakceptacji (nSA), które wyodrębniono za pomocą wskaźnika SA₁ (Fav/No), różnią się na poziomie statystycznie istotnym od wyników korelatywnej grupy nSA, wyodrębnionej przy użyciu wskaźnika SA₂ (Fav/Unfav), tylko w skali No „ja realnego”. Tymczasem wyniki osób z grupy osób akceptujących się (wSA) różnią się na pozio-

Wykres 5. Profile „ja realnego” (R) i „ja idealnego” (I) z wyników średnich w teście ACL grup o niskim wskaźniku SA1 (Fav/No) i niskim wskaźniku SA2 (Fav/Unf)

Wykres 6. Profile „ja realnego” (R) i „ja idealnego” (I) z wyników średnich w teście ACL grup o wysokim wskaźniku SA1 (Fav/No) i wysokim wskaźniku SA2 (Fav/Unf)

mie statystycznie istotnym w 16 skalach „ja realnego” i w 4 skalach „ja idealnego”. Stosując wskaźnik SA_2 włącza się do grupy osób akceptujących się te, które uzyskują wyższe wyniki w skalach pozytywnej oceny siebie i skalach ujmujących aktywność własną w terminach potrzeb dynamizujących rozwój osobisty, o ile jednocześnie uzyskują oni niższe wyniki w skali negatywnej oceny siebie (Unfav), w skali postawy krytykanckiej (CP) i w skali postawy infantylnego dostosowywania się (AC). Natomiast w „ja idealnym” wskaźnik SA_2 pozwala włączyć do grupy osób akceptujących się te, które uzyskują tym razem wyższe wyniki w skali No (Liczba wybranych przymiotników) i w skali Crs (Gotowość do przyjmowania pomocy, porady), a niższe wyniki w skalach Aut (Potrzeby autonomii) i Agg (Potrzeba agresji, rywalizacji). Innymi słowy, stosując wskaźnik SA_2 włącza się do grupy osób akceptujących się te, które ujawniają w swoich pragnieniach wyższy poziom otwartości w relacjach z innymi, a jednocześnie niższy poziom pragnienia wzrostu własnej autonomii czy też wzrostu własnej zdolności do efektywniejszej i bardziej agresywnej rywalizacji w stosunku do innych.

Z kolei na uwagę zasługuje również rozbieżność między profilami obrazu „ja realnego” (R) a profilami „ja idealnego” (I), która zilustrowana jest na wykresie 5 i 6. O ile bowiem wysokość profili „ja idealnego” (I) jest na obu wykresach prawie ta sama w odniesieniu do normy statystycznej (50 punktów), to tym, co różni je istotnie, jest właśnie obniżenie profilu „ja realnego” (R) w stosunku do „ja idealnego” (I). U osób z grupy wSA to obniżenie jest niewielkie i nie wynosi więcej niż jedno odchylenie standardowe, podczas gdy u osób z grupy nSA w bardzo wielu skalach rozbieżność ta wynosi powyżej dwu odchyłeń standardowych. Dane te są podstawą do stwierdzenia, iż wyniki grupy nSA w skalach obrazu „ja idealnego” należałoby interpretować zupełnie inaczej niż wyniki grupy wSA. Osoby o niskiej samoakceptacji ujmują swoje pragnienia i ideały raczej abstrakcyjnie i w sposób bardziej życzeniowy niż zobowiązujący do ich realizacji. Tak znacznie obniżone wyniki w skalach potrzeby osiągnięć (Ach), wytrwałości (End), porządku (Ord), rozumienia siebie i innych (Int), jak również obniżone wyniki w skali ideałów osobistych (Iss), zaufania do siebie (S-Cfd) i przystosowania osobistego (P-Adj) wskazują w sposób szczególnie wyraźny na bardzo znaczący brak u jednostek tej grupy osobowościowych dynamizmów do jakiegóż pozytywnej zmiany własnego „ja realnego”.

Znaczącym wydaje się fakt, iż wskaźnik SA_1 , w którego formule nie bierze się pod uwagę jakiegokolwiek rozbieżności między danymi z testu ACL, również ujmuje tę podstawową rozbieżność między „ja realnym” i „ja idealnym” u osób z grupy nSA. Fakt ten potwierdza zasadność tak wcześnie podejmowanych przez psychologów prób formułowania wskaźnika samoakceptacji na podstawie

wskaźników rozbieżności między „ja realnym” i „ja idealnym” (por. Rogers, Dymond 1954).

Wyniki średnie w skalach obrazu „ja realnego” (R) i „ja idealnego” (I) wyodrębnionych grup skrajnych za pomocą wskaźnika D i wskaźnika SaPB są prezentowane na wykresach 7 (nSA – niskie wyniki w SaPB i wysokie w D) i 8 (wSA – wysokie wyniki w SaPB i niskie w D). Profile wykreślone z danych uzyskanych dzięki dwu powyższym wskaźnikom samoakceptacji, zwłaszcza profile obrazu „ja idealnego” (I), w zasadzie są zbliżone do siebie. Wskazuje to na zgodność kierunku wzrostu czy obniżania się tendencji centralnej zarówno u grupy nSA (wykres 7), jak i grupy wSA (wykres 8).

W tab. 8 podane są wskaźniki istotności różnic między wynikami średnimi, które były podstawą do wykreślenia profili na wykresie 7 i 8. Wyniki osób o niskim poziomie samoakceptacji (nSA), które zostały wyodrębnione za pomocą wskaźnika SaPB, różnią się na poziomie statystycznie istotnym od wyników korelatywnej grupy nSA wyodrębnionej przy użyciu wskaźnika D aż w 16 skalach „ja realnego”, a w żadnej ze skal „ja idealnego”. Natomiast wyniki osób z grup akceptujących się (wSA) różnią się na poziomie statystycznie istotnym zarówno w skalach „ja realnego”, jak i w skalach „ja idealnego”.

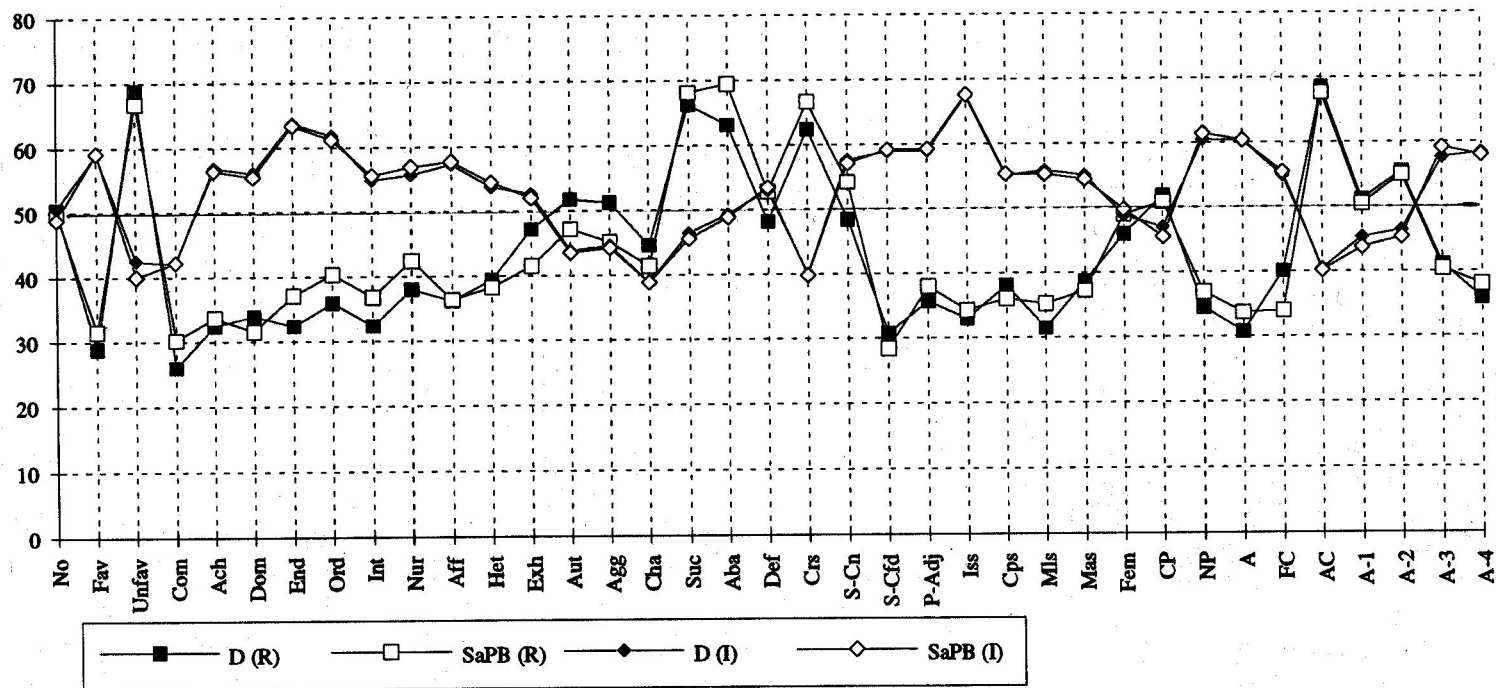
Stosując wskaźnik SaPB włącza się do grupy osób o niskim poziomie samoakceptacji również te, które uzyskują, w stosunku do grupy wyodrębnionej za pomocą wskaźnika D, wyższe wyniki w skalach: typowość, potrzeba wytrwałości, porządku, rozumienia siebie i innych, wspierania innych, gotowości na przyjmowanie porad, samokontrolę. Innymi słowy, wskaźniki te ujmują wprawdzie te same aspekty samoakceptacji, ale wskaźnik SaPB włącza do grupy nSA również te osoby, które z racji podwyższonych wyników w powyższych skalach nie byłyby włączone do grupy o niskiej samoakceptacji w przypadku zastosowania wskaźnika D. Wydaje się, iż w tym wypadku ujawnia się po prostu funkcjonowanie podstawowej zasady formuły wskaźnika D, tj. sumowania różnic między wynikami wszystkich skal obrazu „ja realnego” i „ja idealnego” niezależnie od ich kierunku.

Natomiast jeśli chodzi o grupy osób akceptujących się (wSA), to wskaźnik SaPB obniża kryterium włączenia do tej grupy. Innymi słowy, stosując ten wskaźnik, włącza się do grupy osób akceptujących również te, które uzyskują wyższe wyniki w skali negatywnej oceny siebie, potrzeby kontaktu z osobami płci odmiennej, ekspozowania siebie, autonomii, rywalizacji i agresji, potrzeby zmiany i postawy dziecka swawolnego. Ale jednocześnie osoby włączane do grupy wSA za pomocą wskaźnika SaPB mogą uzyskiwać niższe wyniki (w stosunku do osób wyodrębnionych dzięki wskaźnikowi D) w skalach: potrzeba wytrwałości, porządku, rozumienia siebie i innych, uniżania się, podporządkowania się, samokontroli, zdolności przywódcze, postawy osoby dorosłej. Nato-

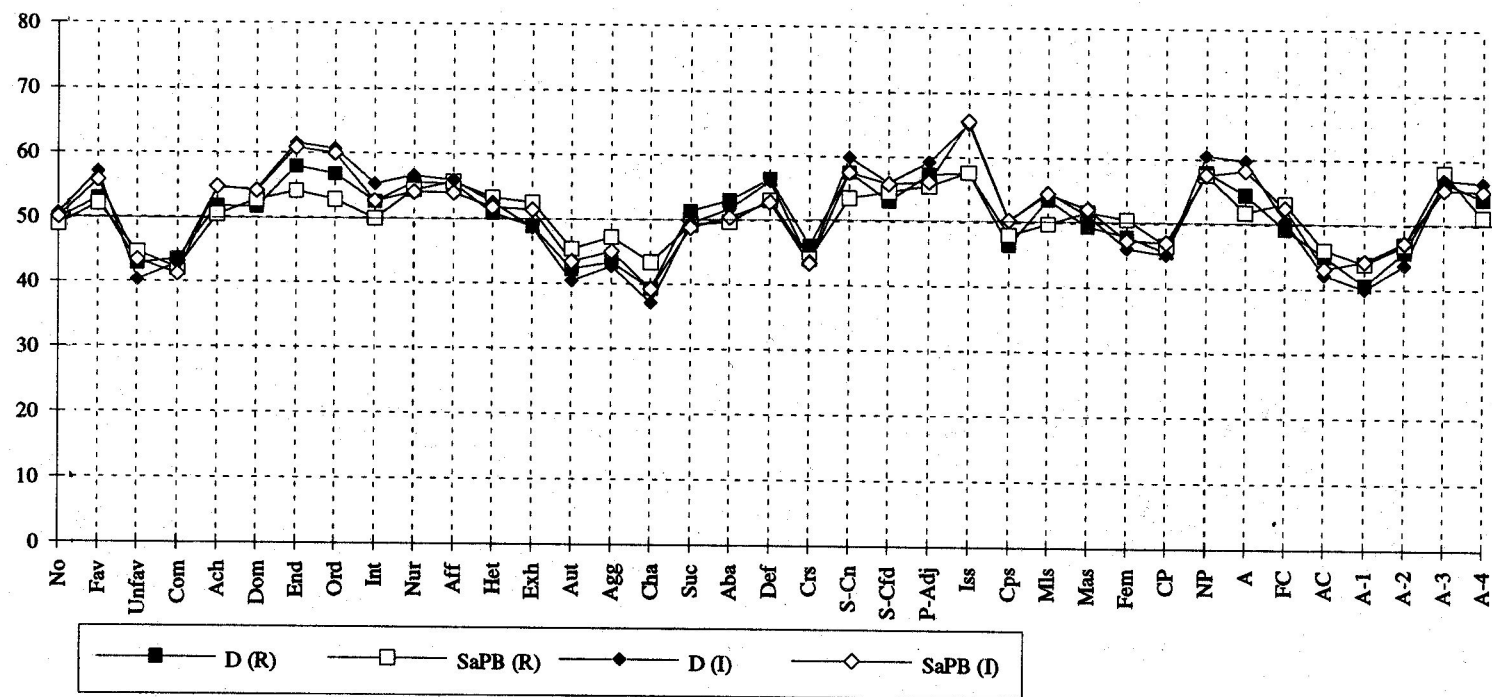
Tab. 8. Wskaźniki istotności różnic (*t Studenta*) między wynikami w teście ACL grup o niskiej (nSA) i wysokiej (wSA) samoakceptacji wyznaczonej za pomocą wskaźnika SaPB i wskaźnika D

Skale ACL	„Jaki jestem” (R)				„Jaki chciałbym być” (I)			
	nSA		wSA		nSA		wSA	
	t	P≥0.05	t	P≥0.05	t	P	t	P≥0.05
No – Liczba wybranych przymiotników	-.31		-.58		-1.07		-.41	
Fav – Liczba przymiotników pozytywnych	1.73		-.79		.08		-.85	
Unfav – Liczby przymiotników negatyw.	-.83		2.44	.0161	-1.59		1.97	.0517
Com – Typowość	2.29	.0239	-1.28		.09		-.8	
Ach – Potrzeba osiągnięć	.84		-1.23		-.34		.09	
Dom – Potrzeba dominacji	-1.61		1.01		-.62		-.19	
End – Potrzeba wytrwałości	2.63	.0098	-2.76	.0068	-.28		-.58	
Ord – Potrzeba porządku	2.72	.0075	-2.97	.0036	-.57		-.56	
Int – Potrzeba rozumienia siebie i innych	2.75	.007	-2.25	.0262	.46		-1.87	
Nur – Potrzeba wspierania i opiekowania się	2.31	.0224	-1.08		.87		-1.86	
Aff – Potrzeba afiliacji	.13		.19		.37		-1.61	
Het – Potrz. kontaktu z osobami płci odmiernej	-.69		1.95	.054	.67		-.59	
Exh – Potrzeba eksponowania siebie	-3	.0033	2.87	.0049	-.53		2.9	.0045
Aut – Potrzeba autonomii	-2.74	.0071	2.73	.0074	-.29		2.72	.0075
Agg – Potrzeba rywalizacji i agresji	-3.38	.001	3.37	.001	-.34		2.14	.0345
Cha – Potrzeba zmiany	-1.85		2.58	.011	.11		2.03	.045
Suc – Potrzeba wsparcia	.98		-1.84		-.84		-.56	
Aba – Potrzeba unizania się	3.12	.0022	-2.88	.0047	-.51		-1.33	
Def – Potrzeba podporządkowania się	2.6	.0104	-3	.0033	.44		-3.08	.0025
CrS – Gotowość do przyjmowania pomocy	2.44	.0161	-1.57		-.16		-.34	
S-Cn – Samokontrola	3.13	.0022	-3	.0033	-.47		-2.04	.044
S-Cfd – Zaufanie do siebie	-1.5		1.13		.22		-.16	
P-Adj – Przystosowanie osobiste	1.47		-1.54		.2		-1.95	.0537
Iss – Ideały, cele	.9		.07		.25		.44	
Cps – Osobowość, uzdolnienia twórcze	-1.06		1.12		.24		.11	
MIs – Zdolności przywódcze	2.58	.0111	-3.34	.0008	-.44		-.15	
Mas – Męskość	-1.01		1.53		-.36		.92	
Fem – Kobiecość	1.45		1.93		.79		.8	
CP – Rodzic krytyczny	-.58		.83		-1.42		1.75	
NP – Rodzic wspierająco-opiekuńczy	1.55		-.46		.71		-2.38	.0188
A – Dorosły	2	.0479	-2.33	.0216	.07		-1.13	
FC – Dziecko swawolne	-3.56	.0005	3.31	.0012	.53		2.06	.042
AC – Dziecko przystosowane	-.64	.523	.91		-.21		.95	
A-1 – Wysoka oryginalność – niska inteligencja	-.39		2.37	.0197	-1.12		2.84	.0053
A-2 – Wysoka oryginal. – wysoka inteligencja	-.26		.88		-.81		2.49	.014
A-3 – Niska oryginalność – niska inteligencja	-.31		1.01		1.07		-1.12	
A-4 – Niska oryginalność – wysoka inteligencja	1.39		-2.13	.0355	-.26		-.96	

miast w skalach „ja idealnego” osoby grupy wSA mogą uzyskiwać wyższe wyniki w skalach: Unfav (Liczba negatywnych przymiotników), Exh (Potrzeba eksponowania siebie), Aut (Potrzeba autonomii), Agg (Potrzeba agresji, rywalizacji), Cha (Potrzeba zmiany), FC (Dziecko swawolne), A-2 (Wysoka oryginalność–wysoka inteligencja) oraz niższe wyniki w skalach: Def (Potrzeba podporządkowania się), S-Cn (Samokontroli), P-Adj (Przystosowanie osobiste) i NP (Rodzic wspierający).

Wykres 7. Profile „ja realnego” (R) i „ja idealnego” (I) z wyników średnich w teście ACL grup o niskim wskaźniku SaPB i wysokim wskaźniku D

Wykres 8. Profile „ja realnego” (R) i „ja idealnego” (I) z wyników średnich w teście ACL grup o wysokim wskaźniku SaPB i niskim wskaźniku D

Można by nadto zauważyć, iż profil wykreślany w tym wypadku z danych uzyskanych przy użyciu wskaźnika D jest bardziej zbliżony do profilu wyznaczanego za pomocą wskaźnika SA₂ (Fav/Unfav) niż do profilu wyznaczanego przez wskaźnik SaPB. Fakt ten wskazuje na specyfikę wprowadzonych zmian w obliczaniu wskaźnika D i proponowanej formuły wskaźnika samoakceptacji (SaPB) jako „wyważonej” miary rozbieżności między „ja realnym” i „ja idealnym”. W formule wskaźnika SaPB uwzględnia się bowiem jego współzmienność z syndromem poczucia bezpieczeństwa ($r^2 = 0.51$), który, zdaniem Masłowa, jest przejawem autonomii funkcjonalnej w stosunku do potrzeb podstawowych, potrzeb braku i wzrostu dynamiki potrzeb rozwojowych ukierunkowujących jednostkę ludzką ku pełniejszej jej samorealizacji poprzez rozwój osobowości.

Przyjmując zatem formułę SaPB jako wyznacznik poziomu samoakceptacji należałoby interpretować uzyskane w ten sposób dane psychometryczne również w aspekcie przyjętych w tym wypadku założeń wypracowanych głównie w poradnictwie psychologicznym i w psychoterapii uprawianej w nurcie psychologii humanistycznej.

BIBLIOGRAFIA

- Butler J. M., Haigh G. V.: Changes in the Relation Between Self-concepts and Ideal Concepts Consequent upon Client-centered Counseling. W: C. R. Rogers, R. F. Dymond (red.). Psychotherapy and Personality Change. Chicago 1954 s. 55-75. The University of Chicago Press.
- Cronbach L. J., Gleser G. C.: Assessing Similarity between Profiles. „Psychological Bulletin” 6:1953 s. 456-473.
- Gough H. G.: The Adjective Check List as a Personality Assessment Research Technique. „Psychological Reports” 6:1960 s. 107-122.
- Gough H. G., Heilbrun A. B.: The Adjective Check List. Manual. Palo Alto 1980. Consulting Psychologists Press.
- Masłow A. H.: W stronę psychologii istnienia. Warszawa 1986. IW PAX.
- Masłow A. H.: Motywacja i osobowość. Warszawa 1990. IW PAX.
- Rogers C. R., Dymond R. F. (red.). Psychotherapy and Personality Change. Chicago 1954 s. 55-75. The University of Chicago Press.
- Rogers C. R.: Uczyć się jak być wolnym. W: K. Janowski (red.). Przełom w psychologii. Warszawa 1978 s. 289-301. Czytelnik.
- Rogers C. R.: Client-Centered Therapy. Cambridge Mass. 1951. The Riverside Press.
- Rogers C. R.: Becoming a Person. Boston 1961.
- Stephenson W.: The Study of Behavior: Q-Technique and Its Methodology. Chicago 1953. University of Chicago Press.
- Szewczyk W., Uchnast Z.: Metoda pomiaru samoaktualizacji E. L. Shostroma. „Zagadnienia Wychowawcze a Zdrowie Psychiczne” 1978 nr 1 s. 28-44.

- U c h n a s t Z.: Tendencja do samoaktualizacji w procesie dojrzewania osobowości według C. Rogersa. „Częstochockie Studia Teologiczne” 4:1976 s. 351-373.
- U c h n a s t Z.: Metoda pomiaru poczucia bezpieczeństwa. W: A. J a n u s z e w s k i, Z. U c h n a s t, T. W i t k o w s k i (red.). Wykłady z psychologii w Katolickim Uniwersytecie Lubelskim. Tom 5. Lublin 1991 s. 95-108. RW KUL.
- W o l i ń s k a J. M., D r w a l R. Ł.: Test Przymiotnikowy ACL H. G. Gougha i A. B. Heilbruna w badaniach samooceny i percepcji społecznej. W: R. D r w a l (red.). Techniki kwestionariuszowe w diagnostyce psychologicznej. Wybrane zagadnienia. Lublin 1987 s. 123-161. Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej. Wydział Pedagogiki i Psychologii.
- Z a k r z e w s k a M.: O miarach podobieństwa obiektów i cech przydatnych w psychologicznych zastosowaniach analizy skupień. W: J. B r z e z i ń s k i (red.). Wielozmiennowe modele statystyczne w badaniach psychologicznych. Warszawa 1987 s. 205-259. PWN.

PSYCHOMETRIC INDICES OF SELF-ACCEPTATION

S u m m a r y

Rogers and Maslow assumed that the self-acceptance is one of the basic factors of a good functioning and an effective orientation toward the personal growth and the self-actualization. It is often operationally defined in terms of the psychometric data of Heilbrun and Gough Adjective Check List (ACL). There are three ratios for the estimation of the self-acceptance (SA): (1) the number of positive adjectives checked (Fav) to the total number of adjectives checked (NoCfd); (2) the number of positive adjectives checked (Fav) to the number of negative adjectives checked (Unfav); and (3) the index *D*, the measure of the distance between the scales of the real and the ideal self-concept. The *D* indicator is usually interpreted (C. Rogers) in terms of a congruence between the real and the ideal self-concept; though *D* ratio based on Pitagoras' formula limits this rogerian interpretation. For I propose a new SaPB ratio. It is a kind of a regression equation based upon the selected independent variables of the differences between the real and the ideal self-concept and the coefficient of the security feeling as a dependent variable.

Four SA indices were calculated for 375 students who completed the ACL test responding on two questions: Who I am? Whom I would like be? Additionally, Ss completed Uchnast's Security Syndrome Questionnaire based on Maslow's theory of motivation.

Two indices which take into account the number of positive adjectives (scale Fav) significantly discriminate two experimental groups in 34 scales of the real self-concept, though they discriminate only in one scale (NoCfd) of the ideal self-concept. Meanwhile, the ratios *D* and SaPB discriminate significantly enough the experimental groups both in the real and, in the ideal self-concept of the ACL test scales. However' the ratio SaPB allows more precise interpretation of the outcomes in terms of the psychological counseling and the psychotherapy formulated in the humanistic orientation.